

Naturnære agerhøns 2

Udsætning er ikke altid vejen frem. Nogle gange er det bedre at regulere rovvildtet og forbedre levevilkårene.

Tekst: Niels Søndergaard, Danmarks Jægerforbund
Foto: N. Søndergaard og Finn Sakslev Andersen

NATIONALT CENTER FOR Miljø og Energi, DCE (tidl. DMU), anbefaler, at der om efteråret skal være minimum 20 agerhøns pr. 100 ha for at opretholde den eksisterende bestand. Ved en lavere bestand anbefales det, at der ikke afholdes jagt.

I områder på minimum 400 ha med

mere end to par agerhøns pr. 100 ha vil det være bedre at skabe/forbedre terrænet, efterfulgt af effektiv regulering af rovvildt, end at udsætte agerhøns.

Udsætning af agerhøns er det, mange jægere hurtigst tyer til for at op-
hjelpe en bestand. Men nogle af de

førende engelske rådgivere og skytter på ejendomme, som udelukkende arbejder med vilde fugle, rådgiver anderledes. For en større bestand af agerhøns lyder deres prioritering:

1. Skab og forbedr terrænet/biotopen.
2. Regulér rovvildtet.
3. Sæt eventuelt fugle ud.



Finn Sakslev Andersen

De peger endvidere på, at ræven er det mest indgribende rovvildt - med kragen på andenpladsen - arter, som vi i Danmark har rimelige muligheder for at regulere.

Er der mere end to par pr. 100 ha i et område på mindst 400 ha, så gør følgende:

1. Skab og forbedr terrænet/biotopen.
2. Undlad afskydning, indtil bestanden er over 20 fugle pr. 100 ha.
3. Opsæt en foderautomat pr. 100 meter markvildtstribe.
4. Regulér ræv, krage og skade.

Er der under to par pr. 100 ha i et område på mindst 400 ha, så gør følgende:

1. Skab og forbedr terrænet/biotopen.
2. Udsætning ved bæredygtige metoder, hvor de daggamle kyllinger præges på voksne fugle og opnår naturlig adfærd.
3. Regulér ræv, krage og skade.
4. Undlad afskydning, indtil bestanden er over 20 fugle pr. 100 ha.
5. Opsæt en foderautomat pr. 100 meter markvildtstribe.

Krav til udsætningssted

Agerhøns hører egentlig til på marken og ikke i hegn med høje træer. Det skal man være opmærksom på, når man udsætter agerhøns. Et egnet sted vil være en markvildtstribe (placeret i en dyrket mark og allerhelst midt i marken) eller lignende. Det afgørende er, at der findes gode muligheder for dække.

Agerhøns sover midt på markerne, og ved tusmørke kan man observere dem vandre langs markskel og levende hegn for så pludselig at flyve ud midt på marken. Her er deres færter meget begrænset, blandt andet fordi de er fløjet derud. Derfor bør udsætningsstedet ikke være ved et hegn, så kyllingerne præges til at overnatte der. Praktiske erfaringer viser, at risikoen for, at en ræv får fært af dem i hegn, er langt større, end hvis de opholder sig ude midt på marken.

Metoder

Der findes flere forskellige metoder til udsætning af agerhøns. Metoderne adskiller sig fortrinsvis ved den prægning, kyllingerne udsættes for. Det ideelle er, at kyllingerne straks efter klækning sættes ud i den biotop, som



Dette bur er netop sat op på et territorium, som er besat af et tomt par agerhøns. Den følgende dag sættes 15-20 stk. fire og en halv uger gamle kyllinger ind i buret sammen med skrukhønen. Herefter afventer man, at det tomme par adopterer dem.

de skal vokse op i sammen med forældrefugle.

På denne måde præges kyllingerne af forældrefuglene og lærer en naturlig adfærd, som kan sikre deres overlevelse. Det er således en ufravigelig forudsætning, at forældrefuglene selv er blevet præget til naturlig adfærd, så de kan give den videre til kyllingerne.

Det ideelle ville være at indfange voksne vilde fugle på det sted, hvor udsætningen skal ske. Herefter skulle disse fugles kyllinger sættes ud ved metoder, hvor de præges af voksne fugles eller skrukhøns' naturlige adfærd. Sådanne metoder er ubetinget at foretrække, da de bidrager til bæredygtig udsætning.

Desværre er det ikke tilladt at ind- >



Udsætning til adoptering anbefales stærkt, og de praktiske erfaringer fra England er gode.



Udsætningspladsen til agerhøns skal være åben og uden høje træer, hvor rovfugle kan sidde og holde udkig. Der skal være gode muligheder for dække, og det anbefales at opsætte to eller tre strømførende tråde omkring udsætningspladsen.

> fange agerhøns på denne måde - selv om metoden formentlig ville bidrage til en mere bæredygtig udsætning af agerhøns.

Uanset udsætningsmetode, skal der kun bruges agerhønekyllinger, som fra de er daggamle er opdrættet med skrukhøns eller agerhøns, der selv har været udsat for naturlig prægning. De har nemlig den mest natur-

lige adfærd i form af skyhed over for rovvildt og evne til at søge føde.

Adoptering er nummer et

I England har man gode erfaringer med at sætte kyllinger ud til tomme parhøns. Tomme parhøns skal i denne forbindelse forstås som et par, der ikke har fået kyllinger. Når man har observeret et par tomme høns i et om-

råde og er sikker på, at de opholder sig på deres territorium, opsætter man et bur med 15-20 stk. fire en halv uger gamle agerhønekyllinger sammen med den skrukhøne, som har passet kyllingerne i opdrætsperioden. Kyllingernes kalden vil hurtigt tiltrække det tomme par. Når det sker, venter man et døgn, så man er helt sikker på, at parret har adopteret dem. Nu kan man lukke kyllingerne ud til det tomme par, og adoptionen er gennemført.

Det er i øvrigt en god idé at sørge for foder- og vandingsautomater i forbindelse med „adoptionen“.

Den vanskelige metode

En meget naturnær metode til udsætning af agerhøns består i - efter par-dannelsen i februar - at sætte et par agerhøns i en lille trekantet voliere. Her lægger de æg, udruger dem selv og passer kyllingerne. Det er afgørende, at disse forældrefugle selv er blevet opdrættet med naturlig prægning fra voksne fugle.

På den måde opnås en yngelpleje, der er meget tæt på det naturlige og som samtidig giver et stærkt sam-

Hvor mange skal der være, før ...?

Niveau 0: Sporadisk og ustabil forekommende ynglebestand.

Kriterier for en levedygtig agerhønebestand

Niveau 1: Vejledende minimumskrav for en levedygtig bestand foreslås som værende en stabil forekomst af et til fire ynglende par agerhøns per 100 ha. Dette svarer på en grov skala til maks. 20 fugle om efteråret.

Kriterier for en overskudsbestand

Niveau 2: Her defineret ved en tæthed på fem til ni par agerhøns per 100 ha. Dette svarer på en grov skala til ca. 20-40 fugle om efteråret.

Niveau 3: Her defineret ved en tæthed på 10-20 par agerhøns per 100 ha. Dette svarer på en grov skala til ca. 40-90 fugle om efteråret.

Niveau 4: Her defineret ved en tæthed på mere end 20 par agerhøns per 100 ha. Dette svarer på en grov skala til mere end 90 fugle om efteråret.

Kilde: DCE, udkast til forvaltningsplan af agerhøne.



Denne voliere er opsat på udsætningsstedet. I slutningen af juni indsættes cirka 20 daggamle kyllinger til et par voksne agerhøns, som forinden har opholdt sig i volieren i cirka en uge.



Hver dag føres tilsyn med fuglene, og der fyldes foder og vand i automaterne. Græsset ved de strømeførende tråde slås efter behov, så de virker efter hensigten.

► menhold i flokken. Når kyllingerne er to-tre uger gamle, flyttes hele volieren ud i marken, og efter kort tid lukkes kyllingerne ud. Forældrefuglene må derimod opholde sig i buret i endnu en uges tid, inden de slippes fri. Metoden er god, fordi fugle udsat på denne måde reproducerer sig bedre i naturen end traditionelt mekanisk

opdrættede fugle. Man kan også vælge at placere parret dér, hvor de skal udsættes. Det kræver dog lidt mere opsyn.

Kyllinger med parhøns

Med denne metode udsættes 14 dage gamle kyllinger sammen med et par voksne agerhøns i en voliere på selve

udsætningsstedet eller andet egnet sted. Igen er det en forudsætning, at forældrefuglene selv har været præget på voksne fugle i deres opvækst.

Først etableres en voliere på mindst fire m² med sidedækning og overdækning af cirka en tredjedel af arealet. Rundt om den opsættes to strømeførende tråde til beskyttelse mod rov-

vildt. Der placeres en foderautomat inde i volieren, som skal blive på udsætningsstedet efter udsætningen. Den suppleres med en vandingsautomat.

Volieren skal anbringes på et areal med naturlig vegetation og skal flyttes efter behov, således at fuglene altid opholder sig på et underlag med passende beplantning. Der må højst gå 25 kyllinger med hvert par. Hønen og kyllingerne skal permanent have adgang til hele arealet i volieren.

En uge inden de daggamle kyllinger placeres i volieren, sættes et par voksne agerhøns ind. På den måde når de at akklimatisere sig til stedet, inden kyllingerne ankommer.

De første par dage med kyllinger holdes der dagligt tilsyn med volieren, og efter cirka en uge hver anden dag. Der skal altid være vand og foder.

Efter fire-seks uger slippes både de voksne fugle og kyllingerne ud. Herefter fortsættes fodringen via den foderautomat, som har været opsat inde i volieren. Også vandingen må gerne fortsætte.

Fodring af udsatte agerhøns

Fodringen kan ske med foderautomater, som opsættes for hver 100 meter i markvildtstriber, levende hegn og lignende, hvor fuglene naturligt gerne vil opholde sig.

I begyndelsen fodres med kraftfo-

der, og når fuglene er otte-ni uger gamle, blandes der hvede i foderet. Ved 11-12 ugers alderen kan man gå helt over til hvede.

Med den rette naturnære udsætning af agerhøns og tilhørende terrænpleje er der i områder, hvor agerhønen er trængt, skabt grundlag for en mere langsigtet og bæredygtig forvaltning, der også bidrager positivt til at hæve naturindholdet generelt. Og det er ofte tiltrængt på intensivt dyrkede landbrugsarealer, og det giver i reglen flere og bedre naturoplevelser for dem, der færdes i det åbne land, fordi det øger mangfoldigheden af vildt, insekter, padder og krybdyr.

nis@jaegerne.dk